

COMPETENȚA ȘI VOCAȚIA DE FORMATOR – EXTENSIE LA PORTRETUL LIDIEI KULIKOVSKI

*Natalia ZAVTUR,
Elena CEBOTARI,
Centrul Național de Excelență
Profesională pentru Bibliotecari*

Nenumărate calități sunt reclamate unui manager modern (strateg, bun organizator, comunicator, educator, consilier, inovator etc.), dar nu și obligatoriu cea de formator. Și dacă protagonistă prezentei dedicații, Lidia Kulikovski, dr. conf. univ. și-a dezvoltat această calitate, ba mai mult, a făcut din ea o a doua profesie, este o abordare proprie a profilului managerului, o manifestare distinctă a personalității sale.

Considerațiunea pentru activitatea de formator nu este întâmplătoare. Domnia Sa a devenit directorul general al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” în condițiile în care avea să parcurgă drumul anevoios al anilor '90, cu multiple incertitudini, probleme și, în același timp, cu responsabilități majore pentru renașterea din ruinele trecutului a principalei biblioteci a comunității chișinăuene. Experiența și intuiția păreau să-i fie surse de putere insuficiente, or înțelegând aceasta, a pus accentul pe autoinstruire. Absoarbe cu nesăț experiențele biblioteconomice din străinătate și din țară în baza lecturii, vizitelor de documentare, participării la simpozioane și conferințe de specialitate. Își dezvoltă capacitatea de reflecție teoretică. Din anul 1991, începe publicarea articolelor pe probleme de specialitate; în anul 2002 decide editarea de către BM a revistei „BiblioPolis”. Își asumă sarcina de scriere a tezei de doctor, pe care o susține cu succes în anul 2003*. Indubitabil, demersul științific nu este efectuat doar în numele autorealizării și imaginii bibliotecii, ci și din perspectiva angajaților, pentru a-i antrena în indispensabila lucrare de dezvoltare profesională, cunoaștere și gândire teoretică și practică.

* Datele biografice ale L. Kulikovski sunt extrase din [Curriculum Vitae](#). Informațiile, titlurile activităților de instruire, ale evenimentelor desfășurate sunt selectate din documentația CNEPB: rapoarte, mapele disciplinelor, din multiplele publicații în revista „BiblioPolis” ale L. Kulikovski, ale altor manageri privind activitatea BM „B.P. Hasdeu”

Importanța formării profesionale trece ca un fir roșu prin mesajele L. Kulikovski, fie că este vorba despre discursuri sau publicații, sinteze ale activității BM sau articole științifice. Filozofia acestei pledoarii survine din acceptarea concepției învățării pe tot parcursul vieții. Schimbările sunt inerente dezvoltării, or pentru a face față noilor provocări, oamenii trebuie să se schimbe; în raport cu activitatea profesională să-și renoveze cunoștințele, să-și formeze noi abilități, noi deprinderi de muncă.

Pentru bibliotecari, scrie L. Kulikovski, învățarea continuă este „cheia succesului profesional și individual, temelia dezvoltării profesionale” [7, p. 36]. Într-o ipostază mai desfășurată, ea punctează avantajele formării profesionale continue: „...creșterea performanțelor angajaților, adaptarea acestora la schimbările structurale, sociale și tehnologice, perfecționarea capacității de rezolvare a problemelor, executarea unor activități specifice, rezolvarea unor sarcini noi; îmbunătățirea capacității de comunicare, pregătirea către noi reforme” [15, p. 139].

În viziunea Domniei Sale, formarea profesională trebuie să aibă contururi clare, unul din ele fiind dezvoltarea competențelor. În acest context publică articolul *Competența – noțiune definitorie în dezvoltarea profesională* [4], dorind să aducă luciditate fenomenului în cauză. În baza unei analize detaliate a interpretărilor teoretice și practice a noțiunii de competență, ea definește competența profesională simplu și pe înțelesul tuturor: „capacitatea de a aplica, transfera și combina cunoștințe și deprinderi în situații și medii de muncă diverse pentru a realiza activitățile cerute la locul de muncă” [4, p. 15]. Găsim în articol și o clasificare cuprinzătoare a competențelor, precum și perceptul de valoare – continuitatea formării competențelor, de la învățarea formală la perfecționare [4, p. 16]. Aceste reflecții oportune practicii bibliotecare au fost dezvoltate și în articolul *Competențe pentru bibliotecarii de azi. Abordări conceptuale, concretizări noționale în contextul perfecționării profesionale* [5, pp. 101-123]. Aici, competențele sunt tratate din perspectiva modelelor formării profesionale, sugerate de practica bibliotecară („Competențe”, „Dezvoltare profesională”,

Domnia Sa a devenit directorul general al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” în condițiile în care avea să parcurgă drumul anevoios al anilor '90, cu multiple incertitudini, probleme și, în același timp, cu responsabilități majore pentru renașterea din ruinele trecutului a principalei biblioteci a comunității chișinăuene.

„Capabilitate organizațională”). Autoarea face o descriere substanțială a acestora, punctând avantajele, marcând particularitățile. Deși fiecare model își are locul și rolul său, în esență, reprezintă un tot întreg – calea instruirii spre perfecțiune profesională. În acest sens, ea spune: „Parcurgând descrierea... acestor modele, urmărind cum instruirea își schimbă și orientează metodologia de la competențe (bibliotecarul în mediul său de muncă) la performanță personală (dezvoltarea profesională), de la performanța personală la bibliotecar ca actor al cadrului organizațional (capacitate organizațională)” [5, p. 118].

Conștientă de necesitatea formării profesionale a specialiștilor de bibliotecă și, probabil, din îndemnul vocii lăuntrice, L. Kulikovski decide să se angajeze prin cumul

Importanța formării profesionale trece ca un fir roșu prin mesajele L. Kulikovski, fie că este vorba despre discursuri sau publicații, sinteze ale activității BM sau articole științifice.

Filozofia acestei pledoarii survine din acceptarea concepției învățării pe tot parcursul vieții.

ca lector, ulterior conferențiar universitar la Catedra de Biblioteconomie și Asistență Informațională a USM (din 1998). A predat la învățământul de nivel licență disciplinele: *Biblioteconomie generală, Teoria și sociologia lecturii, Managementul proiectelor*, la studiile de masterat: *Managementul în structurile infodocumentare, Inovații în structurile*

infodocumentare, Gestiunea financiară și a resurselor umane în biblioteci etc. La întrebarea *de ce activitatea pedagogică*, va răspunde simplu: „pentru a forma viitori bibliotecari”. Cu siguranță, avea în gând și perspectiva recrutării tinerilor specialiști la BM.

Din anul 2001, abordează munca de formator la Școala de Biblioteconomie, de pe lângă ABRM (fiind președintele ABRM): este coordonator al modulului *Lărgirea accesului la informație*; ține seminarele permanente: *Diversificarea serviciilor informaționale, Servicii speciale pentru grupuri speciale de utilizatori, Incluziunea socială în bibliotecile publice, Cultura organizațională, Indicatori de performanță* ș.a. Odată cu deschiderea Centrului de Formare Continuă la USM (2012), se angajează ca formator la cursurile de perfecționare și recalificare a lucrătorilor din biblioteci.

De menționat, L. Kulikovski atrage în activitatea didactică și de formare continuă încă doi tineri specialiști ai BM, încurajând formarea viitorilor formatori ai bibliotecii.

Concomitent autoinstruirii, meditației, acumulării experienței de formare, managerul consacrat L. Kulikovski se preocupă

de aspectul practic al instruirii profesionale a angajaților BM. Chiar de la bun început, a pledat pentru instituționalizarea acestui proces, el fiind reflectat în planurile strategice și operaționale, în politicile de personal ale BM. Ca urmare, s-au afirmat practicile de perfecționare și instruire: stagii, seminare, conferințe, mese rotunde, vizite de documentare, duplexuri profesionale, ateliere, master-class-uri etc. Din anul 2007, BM s-a declarat *Instituția care învață*. A fost gândit modelul Centrului de instruire, numit atunci Campusul cunoștințelor; s-a decis structurarea Programului de instruire pe module; la baza formării profesionale a fost pus Referențialul competențelor specialiștilor BM. Treptat, s-au instituit noi modalități de formare: *Ziua de dezvoltare profesională* (organizată lunar); campaniile gen *O oră de formare în fiecare zi*, *Colocviile de vară*, organizate anual, cu durata de 1-2-3 zile; autoinstruirea pentru evaluarea competențelor bibliotecarilor, asociată Zilei Europene a competențelor specialiștilor din informare și documentare; autoinstruirea pentru atestare în vederea obținerii gradelor de calificare etc. Dezvoltarea profesională este sprijinită de întreg sistemul de comunicare al BM: blogurile Bibliotecii Centrale și ale filialelor, partajarea informației pe rețelele sociale, inclusiv prin crearea grupurilor de comunicare, revista „BiblioPolis”, buletinul electronic „BiblioCity”, rubricile permanente de pe site-ul Bibliotecii Municipale <http://hasdeu.md>: „Lecturi pentru manageri”, „Recomandări de lectură”, „Tutoriale”.

Managerul și formatorul Lidia Kulikovski este în continuă căutare de forme și metode autentice de formare profesională. Așa s-a născut ideea originală *Clubul „Biblioteca Mov”*. Acesta a fost constituit în 2011, activând pe parcursul mai multor ani.

Nu doar concepția, ci și organizarea, moderarea a aparținut întru totul Domniei Sale. Clubul a întrunit specialiști ai BM și ai altor biblioteci, fiind deschis și pentru scriitori, editori, persoane din domeniul educațional etc. A fost o platformă de schimb de idei, experiențe, dezbateri profesionale, de creație, comunicare și, nu în ultimul rând, de învățare. Membrul activ al Clubului, Ludmila Corghenci, va spune: „Clubul „Biblioteca Mov” este o reuniune care învață”, punctând și unele cunoștințe obținute: noi termeni, cum să promovezi identitatea instituțională, metode mai bune de interacționare cu utilizatorii bibliotecii etc. [1, p. 48]. Clubul a încurajat și autoinstruirea în baza prezentărilor de carte de specialitate, dar și recomandării publicațiilor la compartimentul *Lecturi profesionale*.

Managerul performant, L. Kulikovski, își dorește ca formarea profesională la BM să devină o necesitate a instituției, a șefilor de orice nivel, a fiecărui angajat, să se realizeze conștient, la nivel înalt calitativ. Managerilor le atribuie un rol deosebit. Ei trebuie să utilizeze instruirea „ca reținere a oamenilor celor mai competenți... ca rezolvare a problemelor... ca realizare a obiectivelor, misiunii, viziunii, valorilor... ca obținere a excelenței profesionale... ca dezvoltare a managerului odată cu angajații...” [6, p. 143]. L. Kulikovski cercetează, reflectează, identifică în publicații *legile perfecționării*. În baza acestora din urmă, specifică rolurile profesorului, formatorului, mentorului și al managementului instituțional. Argumentele conving, inspiră, mobilizează. Vorbind despre caracterul complex al perfecționării, va da speranțe că, în timp, lucrurile vor merge mai ușor și efortul nu va fi atât de intens, „pentru că învățarea se conjugă cu cunoștințele precedente și dezvoltă altele noi...” [11, p. 86]. Ea insistă ca fiecare angajat să-și dezvolte un sistem propriu de perfecționare, oferind un model al acestuia, format din elementele: viziune, instrumente, experiențe, 25 de moduri prin care simți și recunoști perfecționarea [11, pp. 84-89].

Dezvoltarea metodologiei formării continue în cariera L. Kulikovski a luat proporții, mai ales odată cu angajarea (în 2013, prin cumul) ca specialist *Inovare Biblioteci IREX/NOVATECA Global Library Program*. Din acest moment, instruirea este sensibil legată de inovare, iar inovarea de modernizarea bibliotecilor. Prin activități de instruire, L. Kulikovski răspândește idei noi, progresiste în bibliotecile publice teritoriale din țară, concomitent însuflețește procesul inovațional la BM, promovează experiența inovațională a

BM. În toamna anului 2013, NOVATECA organizează *Târgul inovațiilor* pentru bibliotecari, L. Kulikovski participând activ la elaborarea și implementarea proiectului dat. Începând cu anul 2014, în cadrul programului nominalizat, Domnia Sa elaborează și realizează trainingurile *Servicii noi de bibliotecă, Biblioteca modernă, Formarea formatorilor*. Concomitent, acestea vor fi incluse și în programele de instruire ale BM „B.P. Hasdeu”. În același an, ea inițiază la BM activitatea nonformală *Zilele FedEx@Hasdeu*. Aceasta este o metodă de învățare prin care se colectează și se promovează ideile angajaților. O zi de FedEx este un interval de timp de 24 de ore în care angajații livrează inovare instituției în care lucrează, este „instrumentul care exploatează surplusul cognitiv și creativ al bibliotecarilor care nu este solicitat în activitatea de zi cu zi” [10, p. 118]. Doar la trei probe de FedEx, din anul 2014, s-au colectat circa 100 de idei [10, pp. 115-116]. Sub aspect evaluativ, L. Kulikovski va menționa că prin intermediul acestei forme de învățare „s-a încercat și s-a testat conceptul Instruire pentru inovație, astfel asigurând participanții cu cunoștințe despre inovație, cu instrumente (portofolii, truse cu instrumente) pentru a deveni bibliotecari WOW, pentru a ști să-și dezvolte talentele...” [10, pp. 115-120].

Punctul culminant de raportare a L. Kulikovski la activitatea de formare profesională continuă a fost deschiderea *Centrului Național de Excelență Profesională pentru Bibliotecari (CNEPB)* (28 martie 2014, prin decizia Primăriei Municipiului Chișinău, Bibliotecii Municipale, Reprezentanței în Republica Moldova a Fundației IREX Programul NOVATECA și ABRM), inclus oficial în structura BM. A fost un vis de demult al ierarhului superior, pătruns de importanța formării continue a personalului, devenit realitate grație atitudinii și efortului propriu și a echipei manageriale a BM.

În primul an, la CNEPB a fost lansat un ciclu de activități de instruire în cadrul modului *Învățăm concepte inovative*. L. Kulikovski furnizează atelierele: *Paradigma designului în activitatea biblioteconomică, Conceptul WOW, Loalizarea utilizatorilor, cafeneaua publică Profilul bibliotecarului e-facilitator* (în colaborare) ș.a.; la solicitarea BȘC „Andrei Lupan” a AȘM prezintă atelierul *Locul și rolul cercetării în bibliotecă*.

În anul 2015, au continuat *Zilele FedEx@Hasdeu*, a fost concepută activitatea nouă de formare *Cafeneaua biblioteconomică Chindii profesionale*. Aceasta din urmă a inclus ateliere, lecții, ședințe de dezbateri profesionale, ancorând în domeniul de formare

idei inovative: brandingul, proiectarea, biblioteca-incubator, expoziția vie, cultura serviciilor de excelență etc. Generate, în majoritate, de formatorul inovativ L. Kulikovski, subiectele date au provocat bibliotecarii să gândească altfel, să surprindă noul în sfera biblioteconomică, să adapteze, să inventeze. Cu totul neobișnuit a fost, de exemplu, obiectivul atelierului *Eșecul, primul pas spre inovație* – de a învăța cum să înveți din eșec. Despre acesta, va spune: „o inițiativă ambițioasă”, „dincolo de orice am încercat înainte”, dar care „poate revoluționa potențialul nostru de a inova și de a rezolva problemele noastre cele mai dificile” [8, pp. 66-67].

Cu ardoare, formatorul L. Kulikovski lansează pentru angajații BM cursul *Formarea formatorilor*. Rațiunea emiterii acestuia a fost dorința, menționată deja, ca formarea profesională să devină o necesitate, un element al culturii instituționale, un bun al tuturor, or pentru acoperirea tematică, metodologică, numerică, organizatorică a procesului de formare era nevoie de un număr mare de formatori. Mai mult decât atât, se impunea nevoia formării formatorilor în lanț: cei instruiți în Centru organizează acțiuni de formare pentru cei din filiale, toți formatorii asigură instruirea utilizatorilor. O instituție a formatorilor – deoarece biblioteca este un așezământ educativ, deoarece dispune de resurse documentare educaționale și angajați apti de această muncă, demni de încredere.

Asemenea idei traversează în lung și în lat opera de creație și acțiune a L. Kulikovski.

Pentru a încuraja și a experimenta formarea formatorilor, L. Kulikovski inițiază diverse metode de sprijin: *Săptămâna instruirii nonformale* în toate filialele, *Forumul formatorilor Hasdeu*, grupul *Traineri Hasdeu* (2016). Prin intermediul acestora sunt desfășurate activități de instruire, sunt organizate discuții despre noul rol al bibliotecarului, de trainer/formator, facilitator, moderator, animator. Domnia Sa livrează în anul formativ 2016 cursurile *Scrierea proiectelor, Formare facilitatori*, patru ateliere cu tema *Inteligența socială, factor-cheie a succesului bibliotecii în era digitală* din cadrul Conferinței ABRM (2016). Concomitent publică articolele cu caracter științific-metodologic: *Expoziția vie (metode de organizare și desfășurare)* [9, pp. 31-33], *Bibliografia vie (metode de organizare și desfășurare)* [3, pp. 34-36]. Ascensiunea-i continuă o demonstrează rezultatele anului 2017: workshop-ul *Comunicarea științei: forme și metode*; cursuri noi de formare *Cultura serviciilor, Formare ludotecari*, Clubul *Ignite Hasdeu*. *Vorbitorium*, *Servicii moderne*, *Biblioteca modernă pentru părinți și copii*, *Formare inovatori* (în colaborare). Acestea sunt susținute în cadrul CNEPB, Centrelor de Excelență raionale, în bibliotecile arondate. Cursul *Vorbitorium* a fost oferit, de asemenea, participanților la proiectul „Connect”, precum și membrilor Academiei Tinerilor Bibliotecari ai BM, iar cursul *Formare ludotecari* a fost livrat la Biblioteca Județeană „Panait Istrate”, Brăila. În acest an, L. Kulikovski a înregistrat 54 sesiuni de formare, 108 ore, aproape jumătate din sarcina Secției studii și cercetări [2, pp. 80-81, 84].

De la an la an, agenda formatorului L. Kulikovski se îmbogățește. Domnia Sa își renovează cursurile ce nu și-au pierdut actualitatea, își îmbogățește repertoriul activităților cu teme noi, conținuturi și forme de instruire inedite. Temele, subiectele cu caracter complex le abordează sistemic, în context, aplicând simultan diverse modalități de realizare. Așa a fost tratată instruirea privind crearea serviciilor nonformale. Acestea prezentau o inovație și urmau să determine cursul bibliotecilor spre o nouă manifestare, mai aproape de nevoile și cerințele utilizatorilor, a comunității. Pentru ca ideea să fie conștientizată, metodologia clară, deprinderile consolidate, formatorul transmite materia de cunoștințe în baza: trainingului *Metode de educație nonformală*, atelierului *Metode nonformale pentru dezvoltarea comunitară*, laboratorului *Educației*

nonformale, trainingului *Servicii pentru persoanele cu deficiențe de auz*. În același mod, concepe instruirea dedicată aplicării jocurilor în bibliotecă, tot o metodă nonformală. Ea este asigurată de trainingul deja nominalizat *Formare ludotecari*, trainingul *Ludicul în*

Impresionează metodele de predare, aplicate de formatorul L. Kulikovski:

diverse, adecvate obiectivelor urmărite, potrivite formabililor.

Acestea incumbă: explicația, exemplificarea, comparația, lucrul cu textul, conversația, dezbateră, discuția facilitată, jocul, lucrul independent și în grup etc.

activitatea bibliotecilor publice, ședința de brainstorming *Servicii Ludoteca* (în cadrul proiectului *LudoTalk*), ședința *Brunch* de comunicare a rezultatelor studiului privind jocurile în bibliotecă. A fost nevoie de o tratare specială și a instruirii privind implementarea Programului *Provocarea verii* – activitate, de o suprafață înaltă ca idee, complexă ca formă și conținut. Vizavi de aceasta formatorul oferă: atelierul *Elaborarea agendei Programului „Provocarea ve-*

rii”, debriefingul cu aceeași tematică, evaluări curente și de sinteză. Din perspectiva durabilității practicilor menționate, confruntând învățarea și experiența, elaborează și publică materialele cu caracter profesional, metodologic: *Provocarea verii. Jurnalul Participantului*, 3 iunie-25 august 2019 [17]; *Ziuarul Provocării noastre. Sinteze, articole, feedback* [16]; *Provocarea verii. Program STEAM estival. Ghid metodologic de implementare* [18]; *Ludicul în activitatea bibliotecii publice. Vademecum pentru bibliotecari* [12].

Cu ocazia celebrării a cinci ani de la deschiderea CNEPB, L. Kulikovski întreprinde un studiu de proporție dedicat formării profesionale prin intermediul Centrului. Nu vom oferi detalii, materialul fiind publicat [13, pp. 8-37]. Subliniem doar că este vorba despre un dialog sincer, veritabil cu formabilii în vederea cunoașterii stării lucrurilor, dar, mai ales, privind îmbunătățirea în perspectivă. Domnia Sa are convingerea că formarea va fi cu adevărat continuă și sigură că eficacitatea procesului se bazează pe interesul reciproc al formatorului și formabililor.

Impresionează metodele de predare, aplicate de formatorul L. Kulikovski: diverse, adecvate obiectivelor urmărite, potrivite formabililor. Acestea incumbă: explicația, exemplificarea, comparația, lucrul cu textul, conversația, dezbateră, discuția facilitată, jocul, lucrul independent și în grup etc. Domnia Sa folosește competent aplicația Power Point, tabla interactivă, materialele pe suport fizic; pentru orice activitate de instruire oferă formabililor

suport tradițional și online. Cu multă iscusință adaptează activitățile de formare transmisiunii online. Prima experiență de acest gen a fost livrarea cursului *Conceptele bibliotecii moderne* pentru noii angajați ai BM, deschis pentru participare și bibliotecarilor din teritoriu (2018).

Captivează stilul formatorului L. Kulikovski – carismatic, cimentat de o muncă asiduă și competențe temeinice, orizont cultural larg, interes profesional, vocație de manager și pedagog, atitudine sinceră, umană pentru formabili, subalterni. Nu poate fi trecut cu vederea modul natural de a se comporta. Dacă a uitat ceva să spună, recunoaște; dacă are nevoie de un moment de reculegere, își cere permisiune. Improvizează, provoacă, evaluează critic și cu bunătate. Introduce în limbajul academic unele expresii populare; include în discurs povestea, elemente de umor. Toate acestea vorbesc despre un fel unic de a fi, despre un stil aparte. În sensul dat, scriitorul Vitalie Răileanu, șef la Filiala „Onisifor Ghibu”, folosind limbajul literaților, pe bună dreptate, surprinde „stilul kulikovskian” [8, p. 72].

L. Kulikovski reușește să se impună ca formator, deoarece percepe instruirea deopotrivă ca obiectiv profesional și de valoare. Îi place să facă lucru bine, să simtă plăcerea reușitei. Își dezvoltă aptitudinile, competențele chiar și în alte domenii ale vieții, decât biblioteconomia, dar nu fără gând asupra profesiei. Învață scrierea creativă la cursul seral *Copywriting* livrat de către formatorul autohton Adriana Arnăut. Cele însușite le încorporează în cursul propriu de copywriting *Cum să scriem texte bune pe SM* (2018). Ia lecții de vorbire la atelierul de *Dicție, Voce și Oratorie* susținut de Andrei Țigănaș, formator din Arad. Fiind într-o vizită privată la Luxembourg, nu ratează să intre la Biblioteca Națională. Va comunica prietenilor de pe Facebook: „Am fost harnică – am văzut tot ce trebuia; voi împărtăși experiența trăită și informația acumulată colegilor de la BM”. Pretinde instruirea și vizavi de pasiuni. Frecventează un *Curs de Pop-Art*. Despre acesta va zice: „Ce va ieși până la urmă, nu știu, dar îmi place provocarea”. A încercat-o: l-a pictat pe Charlie Chaplin colorat, nu alb-negru, cum l-a văzut în filme; a avut succes – tabloul a fost expus la Galeria virtuală de artă a municipiului Turda în cadrul expoziției „Fără mască” (2020)*. Acest fapt a însuflețit-o să promoveze cu mai multă convingere

* Disponibil: <https://www.facebook.com/groups/biselectro/permalink/3361370207218250>

provocarea la BM ca pe un superb catalizator pentru inovație. A mai învățat să facă felinare în *tehnica vitraliu*; i-a reușit, va spune: „Mă mândresc enorm cu rezultatul”.

Marea bucurie a împlinirii managerului și formatorului L. Kulikovski vine, totuși, de la rezultatele activității profesionale. Acestea sunt evidente. Instruirea a devenit la BM o normă. CNE-PB funcționează fără a-și pierde din intensitate, atribuind procesului de instruire caracter planic, organizat. Doar parcurgând ofertele educaționale trimestriale ale BM se poate vedea cât de vast, actual, oportun este conținutul formării. Important că au fost

instruiți 40 de formatori, toți angajații bibliotecii sunt antrenați sistematic în procesul de formare profesională continuă [13]. Pentru investiția în oameni Domnia Sa se bucură cel mai mult. Într-o confesiune, intitulată *Bucuria mea de formator*, ea va menționa că grație instruirii „oamenii BM se transformă, își schimbă mentalitățile, își formează capacități, devin experți”, au acceptat invitația, pe care le-a propus-o, „într-o călătorie profesională și personală serendipicoasă”, „de a învăța cum să devină mai buni”. Cu încântare va vorbi despre instruirea formatorilor și calitatea acestora: „Mă mândresc cu formatorii noștri, cu notorietate dincolo de granițele BM și chiar ale Republicii Moldova. Mă mândresc cu formatorii noștri care au format și dezvoltat

Captivează stilul formatorului L. Kulikovski – carismatic, cimentat de o muncă asiduă și competențe temeinice, orizont cultural larg, interes profesional, vocație de manager și pedagog, atitudine sinceră, umană pentru formabili, subalterni. Nu poate fi trecut cu vederea modul natural de a se comporta. Dacă a uitat ceva să spună, recunoaște; dacă are nevoie de un moment de reculegere, își cere permisiune. Improvizează, provoacă, evaluează critic și cu bunățate. Introduce în limbajul academic unele expresii populare; include în discurs povestea, elemente de umor.

competențe la zeci, sute de utilizatori în cadrul serviciilor prestate comunității chișinăuiene; mă mândresc cu formatorii noștri și-i iubesc pentru că și-au șlefuit stilul, marca, și-au creat propria pecete, îi influențează pe ceilalți, rămân în inimile și mințile lor. Au devenit inconfundabili! Asta-i marea bucurie și satisfacție a vieții unui formator ca mine...” [14].

Prestigiul de manager, lider-formator al Lidiei Kulikovski, se pare, nu are nevoie de comentarii, doar dacă în sensul întregirii portretului descris în prezenta dedicație. Este bine cunoscută în țară și peste hotare, considerată un formator model, apreciată

laolaltă pentru inteligență, capacitatea de inovator, creativitate, conținutul valoros oferit, maniera de a preda, numărul sporit de activități de instruire livrate, dăruire de sine, liderism, empatie etc. I-au sporit considerabil vizibilitatea formativă activitățile prestate online. La fiecare eveniment se înscriu cel puțin 100 de persoane din Republica Moldova și din România. Se înregistrează sute de accesări, zeci și zeci de comentarii și distribuiri.

Formabilii nu ezită să-i acorde mulțumiri, să-i estimeze munca și calitățile. Prin intermediul sondajului de opinii ei spun: „Lidia Kulikovski – formator competent, abil, creativ, inovator, energic, care te surprinde și te motivează să-ți dorești mai multe”; „Lidia Kulikovski vine mereu cu teme interesante și utile”; „instruirile Doamnei Kulikovski au un format deosebit” [13, p. 21]. La acestea adăugăm câteva exemple, sustrate din

arhiva electronică CNEPB: „Am avut profesor bun... cu Doamna Lidia Kulikovski e imposibil să nu înțelegi regulile Ignite și să nu le respecti” (Galina Davîdic); „Lidia Kulikovski, sunteți cel mai drag și valoros mentor pentru mulți dintre noi și mai ales pentru mine... vă prețuiesc mult!” (Carmen Trufia); „Teribil de A Noastră, a bibliotecarilor, dna Lidia Kulikovski!” (Maria Cudlenco); „Avem mereu ce învăța de la Doamna Lidia Kulikovski” (Tatiana

Marea bucurie a împlinirii managerului și formatorului L. Kulikovski vine, totuși, de la rezultatele activității profesionale. Acestea sunt evidente. Instruirea a devenit la BM o normă.

Șatravca); „O scenă parcă desprinsă din discursurile lui Cicero... simplitate și nemaipomenit spirit retoric...” (Victoria Vasilică); „Mulțumesc. Ați scris o pagină frumoasă pentru istoria biblioteconomiei din Republica Moldova” (Vera Osoianu); „Vă mulțumim pentru că existați! Dacă nu ați fi existat, ar fi trebuit să Vă inventăm!” (Maria Pilchin).

Este bine cunoscută în țară și peste hotare, considerată un formator model, apreciată laolaltă pentru inteligență, capacitatea de inovator, creativitate, conținutul valoros oferit, maniera de a preda, numărul sporit de activități de instruire livrate, dăruire de sine, liderism, empatie etc.

Încheiem aici. Înțelegem că nu am pus în lumină întreaga operă de formator a Lidiei Kulikovski. Sperăm însă că vom incita valorificarea ei în continuare, precum și studierea și promovarea vastului său tezaur profesional (scris și oral).

Alături de omagierea unui hotar aniversar, aducem urări de tot ce este mai bun și frumos, mai util și plăcut,

unui coleg de breaslă excelent, unui Om cu literă mare – LIDIA KULIKOVSKI.

Din toată inima, autorii.

Referințe bibliografice:

1. CORGHENCI, Ludmila. Clubul „Biblioteca Mov” – un nou fel de a sprijini și de a încuraja prezența profesională. In: *BiblioPolis*. 2012, vol. 42, nr. 1, pp. 46-49. ISSN 1811-900X.
2. KULIKOVSKI, Lidia. Activitatea științifică la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu. In: *BiblioPolis*. 2017, vol. 67, nr. 4, pp. 75-87. ISSN 1811-900X.
3. KULIKOVSKI, Lidia. Bibliografia vie: (metode de organizare și desfășurare). In: *BiblioPolis*. 2017, vol. 64, nr. 1, pp. 31-33. ISSN 1811-900X.
4. KULIKOVSKI, Lidia. Competența – noțiune definitorie în dezvoltarea profesională. In: *BiblioPolis*. 2005, vol. 15, nr. 3, pp. 8-16. ISSN 1811-900X.
5. KULIKOVSKI, Lidia. Competențe pentru bibliotecarii de azi: Abordări conceptuale, concretizări noționale în contextul perfecționării profesionale. In: KULIKOVSKI, Lidia. *Cartea, modul nostru de a dăinui: Contribuții la dezvoltarea domeniului biblioteconomic*. Chișinău: Reclama, 2006, pp. 101-123. ISBN 978-9975-937-62-7.
6. KULIKOVSKI, Lidia. Conducem instruind, instruim conducând. In: KULIKOVSKI, Lidia. *Contribuții biblioteconomice* (teoretice și praxiologice): Culeg. de art. (2008-2012). Chișinău: S.n., 2012, pp. 142-145. ISBN 978-9975-4432-2-7.
7. KULIKOVSKI, Lidia. Educația pe tot parcursul vieții: bibliotecarii și utilizatorii în aceeași abordare. In: KULIKOVSKI, Lidia. *Contribuții*

- biblioteconomice* (teoretice și praxiologice): Culeg. de art. (2008-2012). Chișinău: S.n., 2012, pp. 35-36. ISBN 978-9975-4432-2-7.
8. KULIKOVSKI, Lidia. Eșecul – cea mai mare parte a inovației. In: *BiblioPolis*. 2015, vol. 56, nr. 1, pp. 65-74. ISSN 1811-900X.
 9. KULIKOVSKI, Lidia. Expoziția vie: (metode de organizare și desfășurare). In: *BiblioPolis*. 2017, vol. 64, nr. 1, pp. 34-36. ISSN 1811-900X.
 10. KULIKOVSKI, Lidia. FedEx – instrumentul inovator de stimulare și încurajare a inovației a fost validat: impactul cifric, social și profesional. In: *BiblioPolis*. 2014, vol. 52, nr. 4, pp. 115-120. ISSN 1811-900X.
 11. KULIKOVSKI, Lidia. Legile perfecționării între bibliotecă-formator-bibliotecar: Incursiune teoretică cu excurs praxiologic. In: *BiblioPolis*. 2013, vol. 50, nr. 4, pp. 84-89. ISSN 1811-900X.
 12. KULIKOVSKI, Lidia. *Ludicul în activitatea bibliotecii publice*. Chișinău, 2020. 210 p. ISBN 978-9975-3450-5-7.
 13. KULIKOVSKI, Lidia. O radiografie a instruirii la BM „B.P. Hasdeu”: rezultatele cercetării activității și a percepției profesionale a CNEPB. In: *BiblioPolis*. 2019, vol. 72, nr. 1, pp. 8-37. ISSN 1811-900X.
 14. KULIKOVSKI, Lidia. Povestea unui formator. In: *Triumful instruirii la Hasdeu*: Gazetă elaborată cu ocazia Centrului Național de Excelență Profesională la 5 ani de la fondare [online] [citat 15.02.2020]. Disponibil: https://issuu.com/marisabelle6/docs/triumful_instruirii_la_hasdeu_2019?fbclid=IwAR2qyu82hNLoVFNaiaNEc-OPQyKHwucne-aJprtfKNCdefYjhtopkU62wR90
 15. KULIKOVSKI, Lidia. Să faci lucruri bune și să spui cu tărie acest lucru. In: KULIKOVSKI, Lidia. *Cartea – modul nostru de a dăinui*: Contribuții la dezvoltarea domeniului biblioteconomic. Chișinău: Reclama, 2006, p. 139. ISBN 978-9975-937-62-7.
 16. KULIKOVSKI, Lidia, TARAGAN, Elena. *Ziuarul Provocării noastre*: sinteze, articole, feedback. Chișinău: Tipogr. „Garomont Studio”, 2019. 142 p. ISBN 978-9975-3358-2-9.
 17. *Provocarea verii*: Jurnalul Participantului, 3 iunie-25 august 2019. Bibl. Municipală „B.P. Hasdeu”; text: Lidia KULIKOVSKI, Mariana HARJEVSCHI, Elena BUTUCCEL [et al.]. Chișinău: Tipogr. „Garomont Studio”, 2019. 128 p. ISBN 978-9975-3358-3-6.
 18. *Provocarea verii*: program STEAM estival: ghid metodologic de implementare. Bibl. Municipală „B.P. Hasdeu”; concept, elab. de Lidia KULIKOVSKI; contribuții: Mariana HAPJEVSCHI [et al.]. Chișinău: Tipogr. „Garomont Studio”, 2020. ISBN 978-9975-134-31-6.